Излази сваки дан осим недељних и празничних дана.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 17 фор. и 76 новч. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по врсте за три пута.
Непаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију у наплаћеном писму или на администрацију. Рукописи се не враћају.

БРОЈ 138—143. У УТОРНИК 30. АВГУСТА 1866. ГОДИНА VI.

У Београду, 30. Августа.

Лаћајући се после кратког прекида опет пера да се с читасцима својим преко листа нашег разговоримо, ваља нам пре свега одговорити својој журналистичкој дужности па навести знаменитије појаве дневних догађаја, који за ово десетину дана изађоше на видик.

Важан нам се из нашега социјалног живота чини састанак, што га омладина српска имаше пре неколико дана у Новом Саду. Народ је наш за ово по века изгубио печат свога јединства: политичка поцепаност врло је на скоро произвела и социјалну и умно-народну. А док је с ону страну Саве просвета заранije крчила себи пута, губило се међу тим све више и више оно, што је у нама праизворно, губила се народна особина, — тог процеса пак с ову страну није било, а тако је народности нашој и на дому и у породици и у друштву не мало вреда нанео. Ми се надамо, да ће омладини српској, која се састала у једну целост, главни задатак бити да тамо снажи народну свест. Али при томе не можемо од себе да сакријемо, да још многа поља, на којима крепка воља има да ради, стоје отворена, те од срца желимо да омладина наша учини да у свим артеријама нашега народног организма закуца жила јаче и снажније. Задатак је то леп а и награда слатка! —

Погледајмо сад на поље политичко.

Ту је понајважније што је закључен мир међу Аустријом, Баварском, Хесен-Дармштатом, Баденом и Виртембергом с једне а Пруском с друге стране. Немачка до Мајне је пруска, — Немачка с ову страну те реке биће пруска — то је велики резултат рата од тридесет дана. Хохенцолернима мисија у средњој Европи сада истом излази на видик, јер ни највећа критковидост не може већ да не увиди да се без Пруске не може више да реши никакво велико европско питање. Пруска Немачка постала је велик фактор, с којим се мора да рачуна, и узуме ли север да придобије себи средњу Европу, тад за неколико година може срећа нашој страни света отуда да превагне. А да Пруска појима свој положај, то видимо из пресудних корака, које предузима: најстарији краљевски дом у Европи, дом Велфски, одважном цртом пера искључен је са владе — осим Наполеона I. још ни један владалац није таково што учинио. Морали бисмо се чудити како да учини то краљ Вилхелмо I., кад не бисмо знали, да су великој идеји већ жртвоване многе установе, које старина и обичај освешташе. Овој великој идеји приклања се и народна скупштина пруска, почем је саставила у себи велику већину за владу. Али наравно посао још није са свим готов: сједњање ваља истом да се започне. Чини нам се да би тегобе биле далеко веће, да је берлинска политика пошла противним путем, то јест да је место од Немачке Пруску направила од Пруске Немачку; али је гроф Бизмарк имао пред очима пре свега интерес свога господара и краља, а тад рачун излази са свим друкчији. Хохенцолерни добијају прво велику моћ своме дому, а и то је можда добро; за тим немачка нам историја показује, да су владаоци немачки тада истом бивали силни, кад се могаху да ослањају на своју сопствену снагу. Могућно је да ће Немачка овим путем поузданије доћи до положаја моћности, ма да се иначе тиме отегочава сједњање.

Пруска дакле поста немачка велика сила и сила европска првог реда, а међу тим Аустрија је искључена из Немачке и тим добија чисту домаћу мисију, која мора да задржи царство да се не меша у спољашњости. Наравно, Аустрија је велика те може да проводи леп живот културно-историјски, све и да остане ограничена само на се, па баш с тога је по народе њене више срећа него несрећа што јој се путови окренуше друкчије; али представљати улогу велике силе у смислу Метерникову и према западу и истоку, то је од сад Аустрији потешко, и људима, које дражи величина силе и хоће да изгледају сјајни а нису здрави, сад је време да се мирно поразмисле. Један је задатак остао Аустрији: да народе своје начини слободнима и срећнима, а заиста овај је задатак лепши него многи други, који се оснивају на неслободи.

Поред овога што бива у средњој Европи привлачи на се пажњу догађај међу једним делом грчкога народа на истоку, на име на острву Кандији. Кандиоћани су се год. 1821 борили кад се ослобођаваше Јелада, а дипломатија је тај народ, који износи на триста хиљада душа, искључила од свезе с грчким краљевством. Место тога велике су се силе, на име силе заштитнице Русија, Француска и Енглеска, подјемчиле да ће острвљани уживати правну унутрашњу автономију. Сад изјављују Кандиоћани да им та автономија није дата, те се пошто им залуду беше што се молише свом суверену и заступницима поменутих сила, одважише да оружјем у руци прибаве себи своја права. Крв се још није пролила, али тешко да без тога прође. Пролије ли се пак крв, онда се крај ствари овој не може догледати, јер природно сродство крви може Кандиоћанима да привуче, а привући и хоће много помагача и бораца.

Неки европски листови назиру у овом догађају почетак к решењу источног питања, па држе да и сам Наполеон III. тако мисли, почем је сада баш посланика свог у Цариграду маркиза Мустија поставио за министра спољашњих дела. Истина је да Француска има већих капацитета, а баш с тога и има нешто за се ова мисао. Али и узевши да је тако — на који начин мисли Француска да реши источно питање? Француска би могла поћи двојаким путем: или с Русијом и Пруском заједнички, или с Енглеском и с Аустријом. Али у овом последњем случају вероватно је, да ће северна Америка устати против Француске, и онда би могло нешто да изађе, што би многе изненадило. Но Наполеон III. зна да ће Америка устати понајпре не против Француске већ против Енглеске; а Русији је као и Америци подједнако стало да нестане енглеске власти у источној Индији. Ово пак може Америку да побуди да у источном питању буде Русији савезник; а тада је врло под питањем хоће ли Француска вагу своју метнути у мерило енглеско. Ми не ћемо ништа даље да нагађамо, али ако ће доиста да се предузме источно питање, то мислимо да ће у добитку бити она група, која буде ишла за самосталношћу народа староседилаца. А где ће имати да се тражи та група, то ћемо видети.

Ово су од прилике важнији дневни догађаји; на гдекоје од њих мораћемо због важности њихове да се вратимо још опширније.

СРБИЈА.

≏ У *Пожаревцу*, 27. Августа. Код нас има неколико лица, која су без нарочитог занимања, па занимају се послом правозаступничким ма да немају права на то. То су људи, који су неко време провели у државној служби већином као практиканти, па не могући се ту скрасити притекоше овом средству да угодније живе и лакше новаца стеку, а све на рачун неразумних људи и на штету оних, којима је правозаступништво искључиво занимање. Притом људи су ти обично слаби у познавању закона, јер иначе кад би положили испит добили би право да друге заступају на суду. Има их у осталом и таквих, који ни пуштени не могу бити да положе испит.

Премда се све ово не тиче мене ништа, јер писам од реда правозаступничког, али опет у интересу томе да се држи закон, и за љубав оних којих се ствар тиче, пуштам о томе свој глас у јавност. И тако по моме мишљењу дотичне власти могле би људма, који немају права правозаступничког, забранити да не обмањују неразумни свет пискарајући му којешта и према трећем одељку §-фа 6. сродике, пријатеље и познанике заступајући при суђењу, које се код нас, како ми се чини, рђаво разуме, јер по смислу закона један се заступник не би могао примити да заступа таковог кога ни у две парнице преко године, а овамо бива да их заступа и у двадесет.

Забрана ова могла би се учинити по смислу §-фа 66. закона о правозаступницима, као што се по многим местима у отаџбини нашој, а нарочито у Београду и чини. Јер и кад ко коме шта напише, не може се друкчије сматрати него као заступање на суду, а ово је по §-фу 6. забрањено свима, који нису право на ту радњу задобили. Иначе изгледало би без смисла, што су правозаступницима прописане у закону многе дужности и одређене таксе за њину радњу (§. 26., 28. и 50.), а овамо да је и сваком другом слободно пискарити по што хоће. Па онда на што §. 36., који прописује да се правозаступник (и само он) сме потписати на акту, који сачини и који има да се преда каквом надлежателству, а на што и сав тај закон о правозаступницима, кад и поред њега свак други може овај посао да ради?

Праведно се дакле изгледа и од судова и од надлежне власти да стану на пут тим људма без занимања, да незнањем својим не оштећавају људе, које по механама траже и себи привлаче кад код судова и власти имају посла, и то све на штету оних, којима је тај посао искључиво занимање. Иначе ако се ови назови правозаступници осећају способнима за тај посао, и имају право на то, нека се постарају да то право задобију. Дотле пак они су у очима публике кукоЛ, који власт — као што мислим — не треба да трпи.

ђ. С *Бугар-Мораве*, 20. Августа. Хитим вам јавити да је због колере, која се у Београду појавила, с турске стране постављен дуж наше границе карантин, у ком људи који одавде долазе морају да издржавају периоду од 10 дана. То пак издржавање карантинске периоде овуда на турској страни може да буде само на Пандиралу, код Дражевца на цариградском друму, који од Алексинца води, и на Јанковој Клисури, по другим пак местима нигде, као што се изван наведених места нико иначе и не пропушта нигде. Но не знам како ће и ту периода да се издржава, јер нигде никаквих зграда нема, па тако људи ће морати ил' да стоје под ведрим небом или да се прате у околна села па ту на само у механама или можда и у апсу држе. Чудно је да турске власти још не знају што је свему свету познато, на име да карантини не помажу против колере, и у опште ни против које болести, која се рађа од разних отровних мијазма у ваздуху. Ако се може таласима ваздуха стати на пут да немају међу собом мешавине, да не теку овамо и онамо, онда се и болест може да предупреди. Боље би дакле било да су власти настале да се по варошима и селима обдржава чистота, да људи уредно живе, — да су се постарале да земља није без лекара — тим начином могла би се болест ако можда и не одвратити а оно за цело у сили својој ослабити. У данашње доба постављати карантине против колере, за коју је доказано да није прилепљива, значи само смешним себе правити пред просвећеним светом.

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Међу дневним питањима у првом су реду договори, који се воде у Бечу међу Аустријом и Италијом зарад мира. У колико се дознаје, договори ти иду повољно, и не ће још дуго трајати, па ће мир бити коначно закључен. Пуномоћник италијански генерал Менабреа имао је част бити код цара примљен на особитој аудијенцији, с које је отишао пуно задовољан. На тој аудијенцији, као што извештава „Меморијал“, изјавио му је цар, да оним, што су Млеци уступљеки Француској, није се ишло да се повреди народно осећање италијанско, него је било само да

се изврше неки договори, који су с царом Наполеоном учињени још пре него што се рат родио. Аустрију на договорима овим заступа гроф Вимпфен, а што се они воде непосредно без мешања стране које силе, тим је од стране Аустрије фактички признато краљевство италијанско, које она дуго не хћаше признати, а од околности ће зависити хоће ли то признање изражено бити и другим којим свечаним начином. Француски су листови врло задовољни што ће Аустрија да се измири с Италијом, и „Опинион“ вели да ће од сад те две силе имати међу собом да се боре још само на пољу индустрије и трговине.

„Пров. К-ција“ пише да је Пруска јавила Италији како је направила мир с Аустријом, и уз објаву ту изјавила да жели да се пријатељски сношаји међу њима утврде. Италија је одговорила уверавајући да јој је много стало за добрим споразумљењем с Пруском и пропустити не ће ништа што би то споразумљење могло да утврди.

С немачким државама свима Пруска је закључила мир, изузевши једину Саксонију, с којом ствар још није изведена на чисто. Запиње највише у томе што Пруска тражи право да у Саксонији држи своју војску на посади, но и с тим као да се ствар окреће добро, јер по најновијим извештајима краљ је саксонски саизволео да се Пруској уступи право посаде у граду Кенигштајну. Миром који је с Дарштатом закључен, Пруска добија око 20 четворуглих миља и 60.000 житеља; горња Хесенска ступа у северно-немачки савез.

У Аустрији се почињу озбиљно занимати уређењем домаћих ствари, и то у првом реду угарских. У колико се дознаје, може се узети као свршена ствар, да ће Угарска добити своје министарство у смислу закона од 1848. За руком није изашло што се покушаваше измирити либералце с консервативцима па саставити министарство од њих и једних и других; сад се очекује да министарство буде наименовано од људи из партаје Деакове. На овај начин у Аустрији би постојала два министарства, једно за угарске а друго за наследне земље, и тиме би надвладало начело дуалистичко, противу кога устаје јака федералистичка партаја, у којој су Словени заступљени, и у следству тога биће тамо још велике унутрашње борбе. „Цајдл. К-ција“ примећава: „Неоспорно политика аустријска почиње да се кува; државна разумност, која упућује к истоту, као да још није продрла, макар да јаке стихије словенске вуку к истоку.“ Војни је министар у Бечу промењен. На место ф. м. л. Франка постављен је ф. м. л. Јон, који је био начелник главнога штаба код ерцхерцега Албрехта у јужној војсци. Кажу да ће бити још и других промена, а на име да ће на место грофа Менсдорфа доћи за министра спољашњих дела барон Прокеш-Остен, а на место грофа Лариша за министра финанције дворски саветник Холцгетап.

У Черновићу, главној вароши Буковине, била је 26. ов. м. на ноћ велика ватра. Изгорело је 12 јавних зграда, међу тима земаљски суд, римокатоличка црква и главна благајница. Гасити се није могло, јер не беше воде.

Цар се руски 26. ов. м. вратио из Москве у Петербург, и отпустивши генерала Муравјева, који је био начелник државној комисији, која истраживаше кривце, који су помешани у злочинству Каракасова што оно хтеде да убије цара, наредио је да се та комисија распусти. „Руски Инвалид“ изјављује да су немири на Кавказу постали од лажних гласова, који растурени беху по житељству приликом кад се прибираше статистички податци ради укидања властеоске свезе међу сељацима. Сад је тамо све опет на миру.

Румунски кнез пошао је на пут прошавши по Молдавији, и с тог се пута имао ових дана вратити пуно завовољан.

У Француској је било промене у министарству. На име на место Друина де-Лиса постављен је за министра спољашњих дела маркиз Мустије, досадашњи посланик француски у Цариграду. Неки хоће да ову промену доведу у свезу са стварима источним, за које кажу да ће бити покренуте. „Алг Цтг.“ на име вели да се порта не ће радовати овој промени, и да ће јој тешко бити растати се с човеком, који јој је непријатан био у Цариграду а још непријатнији може да буде на Сени као министар спољашњих дела. „У осталом — вели „Алг. Цтг.“ — постављање Мустија за министра спољашњих дела значи да ће се одржати пријатељски сношаји с Немачком. А не значи ли још штогод? Особитим случајем мора се назвати што је на ово место изабран баш човек, који је познат да није пријатељ ни турски, ни аустријски, нити искрен присталац руски.“

Краљица шпањолска 26. је ов. м. с маршалом Нарваецом била у Бијарицу и походила царицу француску.

Отоманска ће банка 1. Окт. исплатити купоне општега дуга, који су требали још Јула месеца да су исплаћени били.

Ствари на острву Кандији још су једнако у истом стању. Порта је престала шиљати тамо војску и очекује извештај од комисара свог Мустафа-паше, кога је оправила да народу обећа да ће му се опростити пореза. „Монитер“ се нада да ће ствар лећи без проливања крви; а „Патрија“ уверава да је на конференцији, која је сад ових дана држана на једној француској фрегати међу депутацијом кандиатском и отоманским властима, углављена основа погодби, коју су силе посреднице узеле као такву, која обема странама служи на част. У осталом пред Кандију су дошле американске убојне лађе, у којих је народ потражио заштите. Што се тиче тајних договора, по којима мисле Кандију продати мисирском вицекраљу, њима се, као што „Алг. Цтг.“ извештава, још није израдило ништа позитивно. Влада сједињених држава северно-американских, која одавно већ тражи да на средоземном мору прибави себи нову Малту, као да је за то изабрала грчко острво Мило. Кажу т. ј. да су Американци део један овог острва купили од грчке владе за 20 милиона долара. А време је за овакав посао сада са свим згодно. Половина Европе зањата је немачким пословима, Француска је збуњена због ствари мехиканских а Русија је у пријатељским сношајима са северном Америком; Енглеска ће истина викати, али противу силне северне Америке не ће моћи ништа да учини. Па на тај начин прилика је ту да Американац из ближе посматра ствари европске, а скорим ће и у истотним пословима, које су његови дипломати добро проучили, имати да коју речцу каже.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Његова Светлост вратила се с пута свог, који је предузимала на киселу воду и у Крагујевац, још 23. ов. м. у вече и сад у пуном здрављу бави се једнако овде у престолници. У Крагујевцу је, као што извештавају „*Србске Новине*“, понајвише походјавала радионице, у којима се гради оружје и капсле, за тим магацине, у којима је смештено израђено оружје, а више пута била је и кад се покушаја ради пуцало из нових пушака и топова; 17. ов. м. гледала је како се лију топови, а 18. ов. м. била је при пуцању из топова обноћ.

* Јуче из јутра отпутовао је на Цетиње начелник министарства спољашњих дела г. Милоје Лешјанин да по налогу и у име Његове Светлости нашег господара и кнеза крсти Његовој Светлости кнезу црногорском новорођену ћерку. С њим је отпшао и архимандрит цетињски г. Нићифор, који је пре десетину дана амо дошао био да Његову Светлост као кума позове на ово крштење од стране црногорског кнеза.

* Јуче се вратила с пута стрина Његове Светлости г-ђа Ана Ј. Обреновићка с ћерком својом г-ђом Јермином.

* Колера је од 20. ов. м. амо хвала Богу здраво попустила. Случаји побољевања врло су ретки, а случаји смрти скоро само појединцати. Од 8. ов. м. па до 19. у подне, за девет дакле дана, по извештају „Србских Новина“ поболело се 378 лица, а од ових умрло је 107, а то је $28\frac{1}{3}$ на сто, из чега се види да се болест истина махом својим била раширила али је у сили ослабила, јер од 31. Јула па до 8. Авг. поболевших се било је само 95, а помор је износио $51\frac{1}{2}$ на сто. Сада је пак, као што рекосмо, и у маху и у сили својој попустила јако, и надамо се да ће је скорим нестати са свим.

* Чујемо да се ових дана у Пожаревцу догодило неко грозно убијство. На име неки је зликовац у по подне дошао у кућу тамошњем једном одличном лицу па му жену заклао и поробио што год нађе новаца. Подробније не дознајемо ништа о том ужасном злочинству као ни да ли је зликовац ухваћен.

ХЕЋИМ-БАША.

(Продужење из бр. 136.)

Него поред све немилине овако преварене наде, моје се здравље једнако брзо поправља. А и тешки онај ударац баш ме је научио памети, па сам се решио да се у напредак клоним свађања и распре и никако да се не прихваћам држати страну ономе, који је у Турској угњетаван, кад већ ништа не би луђе било, нити што кихотније. Истина имало је ту велико поље за човекољубива Дон-Кихота каквог, али нисам ја био изабрао његову каријеру себи, нити сам баш жудио и чезнуо да будем мученик. Сад сам био са свим спао само на моја средства те да о њима живим, а богме су она била свакојака. Пошто платим за храну и стан у гостионици за две недеље дана, остаде ми само још двадесет дуката, а с оволико једва да бих могао проживети шест недеља, па шта ћемо онда? Изгледи су били смутни, али скрстити руке па чекати, то није баш моја слабост, те се окренух и овамо и онамо за савет и за помоћ. Световаше ме да се познам с каквим апотекаром, да долазим сваки дан у његову апотеку те да прописујем лекове ако се случајно какав болесник пријави. Опазих да је то тако обичај овде па се одлучих да и ја тако радим, тако ме представе и познаду с господином Сепутом, честитим једним апотекаром, чија је апотека била у правоме Стамболу. Да Бог сачува како је то кад ваља чекати на рад. Не можете јурити за болесницима, него ваља да чекате да вам дођу сами; па још кад се деси те има и много других таквих доктора који вребају болеснике а боље су познати него што сте ви, онда баш да се човек жив изеде. Него и осим болесника било је нешто што ме је једнако занимало. Ваљало ми је турски научити па сам се дао на тај посао с ревношћу, која је сваки дан награђивана бивала очевидним напретком. Обично сам свако јутро око осам сахата силазио стрмом низбрдицом Галате, прешао преко дрвенога моста па право у Багче-капуси, где је била апотека Сепутова. Често сам бивао први доктор који је дошао од како се апотека отворила па се посадих на клупи која је нарочито за то намештена. Тада би ушла каква стара Туркиња, а за њоме Арапка, без које се већ не може ни бити. „Хани хећим-баши — камо га доктор?“ било би њезино прво питање. Ја се онда кажем. „Де опипај ми жилу“, повиче она пруживши руку, па би онда узела да ваздан тороче како је заболело ово или оно, како јој је мука, те на послетку врло брижљиво подигнувши један крај јашмарка, усудила би се и да покаже језик. Ја напишем шта јој треба за лек, али сам савршено принуђен да јој препоручим топло купатило за ноге и мало крви да пусти, иначе се моји таленти не би ни у што држали, а осим тога берберин, који пушта крв, изгубио би муштерију, а и ми доктори добијемо по некад по неког болесника од бербера. Пишући рецепт ја пазих да пропишем како старој госпи ваља узети мало по више, да би тако с моје стране учинио љубав апотекару, пријатељу моме; а он ми и онако даје нешто процента за медецину. Права награда коју добијем малена је као све награде што се дају у дућану: од прилике десет гроша; али је то доста да ми ручак плати. Ето их сад и други доктори долазе, једни што су походили били болеснике па хоће да даду упутства што се тиче медицине, други који као и ја траже болесника па ето их да се посаде на клупу, да ћеретају, да пуше цигаре и да прихватају што им провиђење пошље. Велики доктори, као што је мој пријатељ доктор Леоније, врло се ретко виђају по апотекама. Све је време њихово испуњено походњом болесника, који живе врло далеко један од другога, а како улице нису за то да би по њима каруца могла возити, то се много времена губи одлазећи из једне куће у другу. Срећни људи, који немају времена да се разговарају на оваковим састанцима докторије! (Продужиће се.)

ОГЛАСИ.

КАРОЛИНА СЕБАСТИЈАНОВА,

модискиња у Београду на бившој варошкој капији,

препоручује се поштованој публици обилним избором женских шешира, капа, кофира и свих других ствари за госпође и госпођице, а прима и сваку наруџбину, која у ову струку пада, и израђује брзо и на пуно задовољство наручитеља. (3—3)

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.